

Partinio patronažo konceptualizavimas

Aurimas Zaremba

*Kauno technologijos universitetas
A. Mickevičiaus g. 37, LT-44240, Kaunas*

 <http://dx.doi.org/10.5755/j01.ppaa.15.3.16617>

Anotacija. *Siekiant tirti socialinius reiškinius, juos būtina konceptualizuoti. Vienas iš būdų, kuriuo politinės partijos išnaudoja valstybę ir pelnosi iš jos, – partinis patronažas. Taigi susiduriama su didelėmis konceptualizavimo problemomis. Dėl to kyla sunkumų šį reiškinį analizuoti empiriškai. Straipsnyje nagrinėjama partinio patronažo reiškinio konceptualizacijos problema, siūlomas partinio patronažo kaip politinių partijų galios priimti personalo sprendimus viešajame sektoriuje konceptualizavimas. Vartojant tokį apibrėžimą, atskiriamas partinis patronažas nuo artimų jam reiškinų: klientelizmo, politizacijos, valstybės užvaldymo ir kt., ir sudaromos prielaidos tolesnei reiškinio operacionalizacijai ir empiriniams tyrimams Lietuvoje.*

Raktažodžiai: *partinis patronažas, konceptualizacija, klientelizmas, politizacija, valstybės užvaldymas, privilegijų politika.*

Keywords: *party patronage, conceptualization, clientelism, politicization, state capture, pork barrel.*

Įvadas

Norint suvokti socialinius reiškinius, būtina juos konceptualizuoti. Todėl vienas svarbiausių socialinių mokslų tyrėjų uždavinių – konceptualizuoti empirinį pasaulį ir taip supaprastinti jo pažinimą. Socialinių mokslų literatūroje vis daugiau dėmesio skiriama politinių partijų ir valstybės ryšiui, nagrinėjama, kaip valstybė kontroliuoja partijas, kiek partijos priklauso nuo valstybės ir kaip politinės partijos išnaudoja valstybę ir pelnosi iš jos. Šie reiškiniai įvardijami skirtingai. Dažniausiai vartojami klientelizmo, partinio patronažo, politizacijos, valstybės užvaldymo, patronažo, privilegijų politikos terminai. Tirdami šiuos reiškinius tyrėjai susiduria su konceptualizavimo problemomis: tiek užsienio, tiek Lietuvos autorių darbuose šie konceptai vartojami gana padrikai: skirtingų reiškinų apibrėžimai vartojami kaip sinonimai, kartu tie patys terminai dažnai įgyja skirtingas prasmes atsižvelgiant į tai, kaip ir koks mokslininkas juos vartoja.

Dera atkreipti dėmesį į tai, kad konceptualizacijos problemos susijusios ne tik su netiksliu sąvokų vartojimu, bet ir su tuo, kad terminai, apibūdinantys dinamiškus ir sparčiai besikeičiančius socialinius reiškinius, dažnai pasensta ir, norint šiuos terminus toliau vartoti, reikia nuolat juos atnaujinti. Dar viena problema ta, kad įvairūs valstybės išnaudojimo reiškiniai, kaip partinis patronažas ar klientelizmas, beveik visada vartojami ne vienos mokslo šakos, taigi, tiriant patronažą, galima susidurti su antropologiniu, sociologiniu, viešojo administravimo ar politikos mokslams būdingu požiūriu.

Užsienio ir Lietuvos tyrėjai vis dažniau gilinasi į partinio patronažo reiškinį. Šio reiškinio tyrimai padeda geriau suprasti kompleksiškus politinių partijų ir valstybės santykius, gauti daugiau informacijos apie pačių politinių partijų veiklą ir organizaciją. Partinio patronažo studijose analizuojamos skirtingų šalių situacijos, atliekami lyginamieji tyrimai. Nors ir daugėja mokslo darbų, skirtų partiniam patronažui, mokslininkai vis dar susiduria su šio reiškinio apibrėžimo iššūkiais. Mūsų šalyje ypač akivaizdu, kad šis reiškinys nėra bendrai suvokiamas, terminas nėra bendrai vartojamas, be to, partinis patronažas kaip konceptas kol kas nėra įsigalėjęs socialiniuose moksluose ir tyrėjų žodynuose. Taip pat trūksta ir akademinės diskusijos, skirtos šiam reiškiniui ir kitiems panašioms reiškiniais konceptualizuoti. Šiuo straipsniu kaip tik ir siekiama pradėti diskutuoti apie partinį patronažą, pateikti galimą šio reiškinio konceptualizavimo idėją, kuri leistų atskirti šį reiškinį nuo panašių procesų ir kuri būtų naudinga šia tema Lietuvoje atliekant empirinius tyrimus. Atsižvelgiant į visa tai, straipsnio objektas yra partinio patronažo sąvoka. *Tyrimo tikslas* – konceptualizuoti partinio patronažo reiškinį Lietuvos kontekste. Straipsnyje keliami *uždaviniai*:

- 1) apžvelgti naujausius su partinio patronažo tyrimais susijusius užsienio ir Lietuvos autorių darbus;
- 2) konceptualizuoti partinį patronažą, pasiūlant Lietuvos socialiniams mokslams priimtina šio reiškinio apibrėžimą;
- 3) pateikti partiniam patronažui artimų reiškinų apibrėžimus, nurodant svarbiausius jų ir partinio patronažo skirtumus.

Tyrimo *metodas*: mokslinės literatūros analizė, taikomi apibendrinimo ir palyginimo metodai. Tyrimui atlikti pasirinkti naujausi partinio patronažo ir jam artimų reiškinų tema parašyti Lietuvos ir užsienio autorių darbai: moksliniai straipsniai, studijos ir monografijos. Atliekant analizę, daugiausia dėmesio skiriama partinio patronažo ir artimų jam reiškinų sąvokoms apibendrinti, išgryninti ir sudėtiniais elementams išskirti. Taip pat siekiama nustatyti esminius tiriamųjų reiškinų bruožus tam, kad juos būtų galima aiškiai apibrėžti. Konceptualizavus partinį patronažą, toliau lyginami šis reiškinys ir artimi jam reiškiniai, taip įvertinami pasiūlytos koncepcijos pranašumai. Straipsnį sudaro trys dalys. Pirmojoje dalyje trumpai pristatomi naujausi su partiniu patronažu susiję tyrimai, antrojoje dalyje aptariama partinio patronažo sąvoka, trečiojoje dalyje partinis patronažas lyginamas su gretutiniais reiškiniais: klientelizmu, politizacija, privilegijų politika ir valstybės užvaldymu, taip pat siekiama pateikti šių reiškinų panašumus ir skirtumus.

Partinio patronažo tyrimai Europoje ir Lietuvoje

Partinio patronažo sąvokos analizę dera pradėti nuo mokslinių šaltinių apžvalgos. Kalbant apie empirinius partinio patronažo tyrimus, visų pirma reikia paminėti Kopecky'io, Mair ir Spirova'os parengtą tyrimą „Partinis patronažas ir partinės vyriausybės Europos demokratijose“ [20]. Šiame darbe analizuojama partinio patronažo situacija 15 Europos valstybių: Austrijoje, Bulgarijoje, Čekijoje, Danijoje, Vokietijoje, Graikijoje, Vengrijoje, Islandijoje, Airijoje, Italijoje, Olandijoje, Norvegijoje, Portugalijoje, Ispanijoje ir Jungtinėje Karalystėje. Šioje knygoje ne tik pateikiama informacija apie partinį patronažą kiekvienoje iš išvardytų valstybių, bet ir atliekamas lyginiamasis europinis tyrimas, atskleidžiantis ir palyginantis partinio patronažo situaciją skirtingose šalyse.

Šį platų partinio patronažo tyrimą papildoma ir kitų autorių darbai, skirti pavienėms valstybėms: Volintiru [48] tyrė išnaudotojišką partinio patronažo funkciją Rumunijoje, Roper'is [41] analizavo, kokią įtaką rinkimų rezultatams Rumunijoje turėjo partinis patronažas ir valstybinis politinių partijų finansavimas, Szczerbiak'as [44] tyrė valstybinį finansavimą ir patronažą posovietinėje Lenkijoje, Gwiazda [12] analizavo partinį patronažą Lenkijoje, Kristinsson'as [23] – Islandijoje, Rybar'as [38] pateikė duomenis apie viešųjų išteklių svarbą partijoms kurti Slovakijoje. Ennsner-Jedenastik'as [8] tyrė partinį patronažą Austrijos valstybės valdomose įmonėse. Muller'is [30] rašė apie partinį patronažą ir partijų vykdomą valstybės kolonizaciją, Hellman'as, Jones'as ir Kaufman'as [13] – apie valstybės užvaldymą. Prie viešojo sektoriaus politizacijos tyrimų galima paminėti Grzymala-Busse'o [11] Vengrijos, Lenkijos, Čekijos ir Slovakijos lyginamąjį tyrimą. Gajduschek'as [9] nagrinėjo Vengrijos valstybės tarnybos politizaciją. Meyer-Sahling'as ir Veen'as [28] tyrė Centrinės ir Rytų Europos valstybės tarnybų vadovų politizaciją. Peters'o ir Pierre'o [35] knygoje nagrinėjamas valstybės tarnybos politizavimas lyginamojoje perspektyvoje.

Lietuvos autorių indėlis tiriant partinį patronažą kol kas nėra didelis, tačiau keletą darbų verta paminėti. Visų pirma – 2014 m. pasirodęs „Politologijos“ žurnalo numeris, skirtas Lietuvos viešojo sektoriaus organizacijų vadovų kaitai ir politizacijai. Žurnalo straipsniuose analizuota Lietuvos vyriausybės įstaigų ir įstaigų prie ministerijų vadovų kaita ir politizacija [6], valstybės valdomų įmonių politizacija [25], vadovų kaita ir politizacija sveikatos apsaugos [26] ir švietimo sektoriuose [7], lojalumo įtaka viešojo sektoriaus politizacijai [18]. Juralavičienė ir Galvanauškaitė [15] nagrinėjo teorinius ir praktinius viešojo administravimo politizacijos aspektus. Nakrošis ir Gudžinskas [32] partinio patronažo ir valstybės politizacijos tyrimams posovietinėse Centrinės ir Rytų Europos valstybėse pasiūlė žaidimų teorijos prieigą.

Be jau minėtų darbų, dera atkreipti dėmesį ir į partinio patronažo terminui skirtus tyrimus. Kopecky'is, Scherlis ir Spirova [21] analizavo partinio patronažo konceptualizavimo ir matavimo problemas. Patronažo terminui dėmesį skyrė Bearfield'as [5], korupcijos ir jai artimų reiškinių terminus aptarė Mikkelsen'as [29]. Gretutinius, klientelizmo ir korupcijos, reiškinius nagrinėjo Aceituno-Montes'as ir Robles-Egea [1], Sajo [42], Singer'is [43]. Klientelizmą tyrė Hopkin'as [14],

Papakostas'as [34], Robinson'as ir Verdier'is [39], Roniger'is [40]. Varraich'as [47] ir Karklins'as [16] savo darbuose nagrinėjo korupcijos koncepciją ir tipologizaciją. Nors ir partinio patronažo terminas gana paplitęs socialinių mokslų literatūroje, paties reiškinio konceptualizavimas vis dar nėra iki galo išspręstas. Pastebėtina, kad skirtingi autoriai, vartodami tą patį terminą, dažnai kalba apie skirtingus procesus, kita vertus, tie patys sprendimai viešajame sektoriuje kartais būna įvardijami skirtingais apibrėžimais. Toliau bus detaliam aptariamas partinio patronažo sąvokos vartojimo problemiškas.

Partinio patronažo samprata

Tam, kad būtų geriau suprastos su partinio patronažo konceptualizavimu susijusios problemos, galima panagrinėti, kokius partinio patronažo apibrėžimus pateikia skirtingi autoriai. 1 lentelėje taip pat pateikiami ir patronažo, kurį tam tikra prasme galima laikyti tradiciniu, apibrėžimai. Tai naudinga, siekiant suprasti, kaip literatūroje buvo ir yra vartojami patronažo ir partinio patronažo terminai.

Be šių apibrėžimų, galima paminėti ir dar keletą patronažo termino prasmų: kaip klientelizmo sinonimas, kaip politinių partijų išlikimo strategija [10, p. 32], kaip klientelistinių mainų objektas, klientelistinių santykių rūšis [39, p. 262], kaip patronažo-klientelizmo termino dalis [1, p. 3], kaip viena iš korupcinio klientelizmo formų [43, p. 5], kaip korupcijos forma [1, p. 5-6]. Akivaizdu, kad patronažo ir partinio patronažo sąvokos vartojamos skirtingai, nėra vieno apibrėžimo, kuris būtų įsitvirtinęs socialiniuose moksluose, itin plačiai suprantamas patronažas, kiek geresnė situacija konceptualizuojant partinį patronažą, nors ir čia nėra bendro apibrėžimo. Tokios konceptualizacijos problemos apsunkina tyrėjų darbą, kelia problemų siekiant palyginti skirtingais tyrimais gautus rezultatus ir pan.

Nagrinėjant šiuos apibrėžimus, galima teigti, kad patronažo sąvoka labiau akcentuojamas mainų elementas, daugelis autorių pažymi, kad patronažo atveju politinės partijos mainais į politinę ar rinkiminę paramą klientams teikia viešąsias gėrybes ar kitokią naudą. Partinio patronažo terminu labiau pabrėžiama tam tikra politinių partijų galia priimti sprendimus. Derėtų atkreipti dėmesį į tai, kad viešosios politikos žodynuose [4, p. 239; 2, p. 305] pateikiami apibrėžimai susiję su politizuotu paskyrimu viešajame sektoriuje, o tai, kaip pamatysime vėliau, būdingiau partinio patronažo terminui. Politizuoti paskyrimai yra tokie, kurie grindžiami ne asmens nuopelnais, o partijos interesais [4, p. 239], lojalumu, tikėtina nauda ir darbu partijai [2, p. 305]. Tiesa, Gwiazda nurodo, jog įdarbinami partijų rėmėjai [12, p. 805], Nakrošis teigia, kad įdarbinami partiniai ir šališki asmenys [31, p. 4–5]. Tačiau pagal prasmę galima teigti, kad tai yra tapatūs dalykai.

Dera pastebėti, kad klientai patronams gali būti naudingi per rinkimus ar tarp jų, kitaip reikšdami savo paramą, o patronų suteikiama nauda gali būti pati įvairiausia: darbo vietos, sutartys, viešieji užsakymai, privilegijos, garbės atributai, socialinės išmokos, įvairios lengvatos ir kt. Šia prasme partinio patronažo terminas yra siauresnis: vyrauja nuomonė, kad partinis patronažas susijęs su politinių partijų galia atlikti tam tikrus personalo paskyrimus viešajame sektoriuje. Nebėra akcentuojamas

mainų elementas, nors jis ir neišnyksta. Galima teigti, kad patronažiniai sprendimai atliekami mainais į jau vykdytą veiklą (narių lojalumą ir darbą partijai) arba kaip mainai, tikintis atitinkamų sprendimų ateityje (kai siekiama kontroliuoti tam tikrus procesus ir tam reikalingi patikimi darbuotojai). Vis dėlto partinio patronažo motyvai nėra tokie svarbūs, nepaisant to, kodėl partija priėmė vieną ar kitą personalo sprendimą. Jis bus laikomi patronažiniu, jei svarbiausias veikėjas jį priimant buvo politinė partija.

1 lentelė. Patronažo ir partinio patronažo sąvokų reikšmės

Autorius, metai	Patronažo apibrėžimas
Daalder, 1966	Politinių partijų „prasiskverbimas“ į valstybinį ir pusiau valstybinį sektorius.
Shefter, 1977	Įvairi nauda, kurią politikai išdalija individualiems rinkėjams, kampanijų darbuotojams ar rėmėjams mainais į politinę paramą.
Blondel, 2000	Gėrybių (garbės, darbo, sutarčių ar viešųjų užsakymų) paskirstymas individams mainais į politinę naudą tiems, kurie skirsto gėrybes: politinėms partijoms, vyriausybei.
Lawson, 1980	Politinių partijų kaip tam tikrų kanalų, kuriais balsai rinkimuose keičiami į paslaugas, elgesys.
Weingrod, 1968	Būdas, kuriuo politikai paskirsto darbus viešajame sektoriuje ar viešąsias gėrybes mainais į politinę paramą.
Weingrod, 1968*	Nelygių galių asmenų, susietų interesų ir draugystės ryšiais, manipuliavimas jų santykiais siekiant savo tikslų.
Eisenstadt, Lemarchand, 1981	Valdžioje esantys patronai aprūpina klientus gėrybėmis, apsauga ir parama, mainais į tai patronai gauna kitokias gėrybes ir paslaugas.
Bealey, 2000	Valdžios atlikti paskyrimai, paremti savais interesais, o ne paskirtojo nuopelnais ar sugebėjimais.
Badger et al., 1998	Valstybės kaip apdovanojimo sistemos už partinį lojalumą panaudojimas; įdarbinimas, kai esminis argumentas yra darbas partijai ar partinis lojalumas; įdarbinimas ir paaukštinimas viešajame sektoriuje, kurių pagrindas – ne nuopelnai, o suteikiama materialinė ar nemateriali nauda valdančiajai partijai.
Meyer-Sahling, 2006	Viešojo sektoriaus įdarbinimas, pagrįstas politiniais kriterijais.
Partinio patronažo apibrėžimas	
Kopecky, Mair, 2006	Politinių partijų galia skirti asmenis į darbo vietas viešajame ir pusiau viešame sektoriuose.
Gwiazda, 2008	Politinių partijų „įsiskverbimas“ į valstybę ir valdančiųjų partijų vykdomas savo rėmėjų skyrimas į įvairias viešojo ir pusiau viešo sektorių pozicijas.
Nakrošis, Gudžinskas, 2013	Politinės partijos galia atlikti pakyrimus viešajame sektoriuje.
Muller, 2005	Viešųjų išteklių panaudojimas atliekant išskiriančiuosius (<i>particularistic</i>) ir tiesioginius mainus tarp kliento ir partijos politiko ar funkcionieriaus.
Nakrošis, 2014	Politinės partijos galia paskirti partinius ar šališkus asmenis į pareigas valstybės tarnyboje ar viešajame sektoriuje, taip pat juos atleisti iš pareigų.
Volintiru, 2014	Pirmenybiniai ar politizuoti paskyrimai viešojo sektoriaus institucijose.

* Pastaba: patronažo apibrėžimas antropologiniu požiūriu.

Šaltinis: sudaryta autoriaus pagal [12, p. 805; 3, p. 379; 4, p. 239; 2, p. 305; 27, p. 275; 32, p. 90; 48, p. 39; 31, p. 4–5; 30, p. 190].

Kopecky'is ir kt. pastebi, kad partinio patronažo sąvoką susiaurinti iki personalo sprendimų viešajame sektoriuje naudinga, nes ne tik šis reiškinys atskiriamas nuo kitų gretutinių terminų, bet ir ryšiai tarp šių reiškinių tampa aiškesni [21, p. 7]. Gwiazda pažymi, kad partinio patronažo apibrėžimu, susijusiu su per personalo paskyrimu, lengviau sudaromi tyrimai ir operacionalizuojamas šis konceptas [12, p. 805]. Apskritai partinio patronažo terminas yra naujesnis ir tam tikra prasme modernesnis nei patronažo terminas. Tai, kaip suvokiamas patronažas, susiję su tradiciniais patrono ir kliento santykiais, kurių ištakos siekia ankstyvąją modernybę ar net Antikos laikus. Netgi buvo manoma, kad tokie patrono ir kliento santykiai vykstant demokratizacijos ir modernizacijos procesui palaipsniui išnyks [34, p. 4]. Vis dėlto, kaip parodė istorija, patronažas neišnyko, o transformavosi [40, p. 4–7]. Socialinė ir ekonominė modernizacija lėmė didesnę geografinę mobilumą, urbanizaciją, aukštesnį išsilavinimo lygį, sumažėjusį tradicinių bendruomenių elitų vaidmenį, šie pokyčiai susilpnino tradicinius patrono ir kliento ryšius, politinės partijos, būdamos santykinai biurokratinės struktūros, užėmė patronų vietas [14, p. 3].

Konceptualizuojant partinį patronažą, naudinga skirti tris dimensijas, kurios leidžia ne tik atskirti partinį patronažą nuo artimų jam reiškinių, bet ir geriau paaiškina jų tarpusavio ryšius. Taigi partinis patronažas turėtų būti apibrėžiamas atsižvelgiant į tris esminius klausimus: kieno, kokie ir kur priimami sprendimai yra vadintini partiniu patronažu? Svarbu pastebėti, kad partinio patronažo atveju kolektyvinio patrono vaidmenį atlieka politinės partijos [21, p. 2–3]. Partijos, priimdamos patronažinius sprendimus, siekia įvairių tikslų, dažniausiai tai yra siekis apdovanoti lojalius narius [12, p. 819] ir noras kontroliuoti viešųjų sprendimų priėmimą [21, p. 8]. Tačiau partinio patronažo apibrėžimo nederėtų apriboti konkrečiomis motyvacijomis, politizuoti, partiniais išskaičiavimais paremti sprendimai nepaisant konkretaus motyvo turėtų būti laikomi patronažiniais [21, p. 8]. Taigi partiniam patronažui būtinas elementas yra tas, kad tam tikrą sprendimą turi priimti arba lemti partija, taip panaudodama savo politinę galią.

Apibrėžiant, kokie veiksmai laikytini partinio patronažo apraiškomis, galima pastebėti, kad mokslinėje literatūroje skiriamas politizuotas personalo paskyrimas [21, p. 4], paskyrimas ir atleidimas [31, p. 13], paaukštinimas [2, p. 305]. Taip pat tikėtinas ir įvairus perkėlimas į aukštesnes pareigas, kurį inicijuoja politinės partijos. Apibendrinant galima teigti, kad geriausiai šiuos veiksmus apima ir labiausiai partinio patronažo terminui tinka personalo sprendimų terminas. Trečioji dimensija yra erdvė, kurioje atliekami partinio patronažo veiksmai. Užsienio autoriai ją dažniausiai apibrėžia kaip viešąjį ir pusiau viešą sektorius [19, p. 1; 12, p. 805]. Vis dėlto lietuviškame kontekste tinkamiausias terminas yra viešasis sektorius, kuris apima ne tik vyriausybines įstaigas ir įstaigas prie ministerijų, bet ir valstybės valdomas įmones [31, p. 8] ir kitas viešąsias paslaugas teikiančias organizacijas. Svarbu tai, kad būtent viešasis sektorius yra ta vieta, kurioje politinės partijos gali išnaudoti savo galią ir daryti įtaką įvairiems sprendimams, tarp jų ir susijusiems su personalo paskyrimais.

Svarbu pabrėžti, kad patronažinis paskyrimas nebūtinai prieštarauja nuopelnais grįstiems kriterijais, politinių partijų valia į darbo vietas skiriami individai dažniausiai

nesunkiai atitinka konkrečiai pozicijai keliamus minimalius reikalavimus [40, p. 19–20]. Taigi šiuo atveju reikia kalbėti, ne apie nekvalifikuotų asmenų įdarbinimą, o apie tai, kad renkantis iš grupės kandidatų partinio patronažo atveju bus pasirinktas ne būtinai geriausias, o tas, kurį pasirinks politinė partija.

Atsižvelgus į visa tai, šiame straipsnyje siūlomas toks modifikuotas Kopecky'io ir Mair [19] vartojamas partinio patronažo apibrėžimas: partinis patronažas – tai politinių partijų galia priimti personalo sprendimus viešajame sektoriuje. Lietuvos kontekstui pritaikytą apibrėžimą Kopecky'io ir kt. [20, 21, 22], kuriuo įvardytas asmenų skyrimas į darbo vietas, pakeičia personalo sprendimų terminas, kuris, tikėtina, yra patogesnis vartoti. Be to, viešojo ir pusiau viešo sektoriaus apibrėžimą pakeičia paprastesnis – viešojo sektoriaus – terminas.

Būtina paminėti ir dar vieną aspektą: toks partinio patronažo konceptualizavimas labiausiai tinka politikos mokslams ir politikos sociologijai, o antropologinei ir viešojo administravimo prieigai galėtų būti naudingesni kiti terminai. Antropologijos ir socialinės antropologijos atstovus labiausiai turėtų dominti patrono ir kliento ryšys, kultūriniai šių ryšių aspektai, galios santykiai tarp kliento ir patrono, todėl čia tinkamesnis tradicinio patronažo terminas. Politikos ar politikos sociologijos tyrėjams partiniame patronaže yra svarbiausias politinių partijų vaidmuo [49, p. 66–67]. Viešojo administravimo mokslininkai, dažnai partinio patronažo sąvoką pakeičiantys tinkamesniu politizacijos terminu, atlikdami tyrimus dėmesį skiria santykiams tarp biurokratų ir politikų, tam, kaip funkcijos tarp šių dviejų grupių atskiriamos, kiek politizuoti tam tikri viešosios politikos sprendimai.

Konceptualizavus partinį patronažą, būtina aptarti jo santykius su gretutiniais terminais, įvardyti jų skirtumus ir apibrėžimų ribas.

Partinis patronažas ir kiti valstybės išnaudojimo būdai

Partinis patronažas dažniausiai suprantamas kaip vienas iš būdų valstybę išnaudoti partiniais tikslais [22, p. 897], politinėms partijoms iš valstybės pelnytis ir ją „kolonizuoti“ [21, p. 1]. Kiti būdai, kuriais politinės partijos siekia savo tikslų, naudodamos valstybės išteklius, gali būti klientelizmas, politizacija, valstybės užvaldymas, privilegijų politika. Visų pirma būtina pastebėti, kad mokslinėje literatūroje neišvengiama netikslaus sąvokų vartojimo. Dažniausiai į vieną yra suplakami patronažo ir klientelizmo terminai: Roniger'is patronažo ir klientelizmo terminus vartoja kaip pakeičiančius arba papildančius vienas kitą [40, p. 19–20]. Panašiai elgiasi ir Grzymala-Busse [10, p. 224–225], Robinson'as ir Verdier'is [39, p. 262]. Aceituno-Montes'as ir Robles-Egea patronažo ir klientelizmo sąvokas kartais netgi sutraukia į vieną – patronažo-klientelizmo – terminą [1, p. 3].

Partinio patronažo ir politizacijos terminai taip pat vartojami labai glaudžiai [35, p. 2; 32, p. 113]. Meyer-Sahling'as savo tekste rašydamas apie ministerijų biurokratijos politizaciją paprasčiausiai mini partinio patronažo praktikas. Autorius pažymi, kad šiuo atveju partinio patronažo ir politizacijos terminai sutampa ir gali būti vartojami sinonimiškai. Be to, teigiama, jog politizacijos terminas būdingesnis viešojo administravimo tyrimams [27, p. 275], o partinio patronažo konceptas –

politikos mokslams. Galima teigti, kad skirtingas tų pačių reiškinių konceptualizavimas skirtinguose socialiniuose moksluose gali būti viena iš priežasčių, dėl ko terminai neaiškiai vartojami. Terminų sutapimų neišvengiama ir daugiau: Varrach'as teigia, kad, nors ir būdami nusistovėję konceptai, klientelizmas, patronažas, patrimonializmas ir valstybės užvaldymas savo reikšmėmis iš dalies sutampa su korupcijos reiškiniu [47, p. 5]. Sajo vartoja klientelistinės korupcijos konceptą [42, p. 1]. Politizuoti personalo sprendimai viešojoje administracijoje vadinami ne tik partinio patronažo, bet, pavyzdžiui, „grobio dalijimosi“ sistemos terminais [37, p. 57].

Vertinant lietuvių kalba prieinamus žodynus, skirtus socialiniams mokslams, padėtis taip pat nėra gera: politikos mokslų žodynuose nerasime nei patronažo, nei partinio patronažo, nei valstybės užvaldymo terminų. Tiesa, galima rasti klientelizmo [36, p. 62] ir politizacijos apibrėžimus [3, p. 111]. Tarptautinių žodžių žodynuose [17, p. 620; 46, p. 828] patronažo ir patronato reikšmės siejamos su medicininiu slaugymu ir priežiūra arba globos forma Senovės Romoje. Turint omenyje su skirtingų terminų vartojimu susijusias problemas, toliau bus bandoma pasiūlyti būdus, kuriais įmanoma atskirti partinį patronažą nuo kitų valstybės išnaudojimo būdų. Tam pirmiausia reikia apsibrėžti skirtingus valstybės išnaudojimo reiškinius ir pateikti jų skirtumus nuo partinio patronažo koncepto.

Be abejo, apibrėžti kiekvieną iš šių reiškinių sunku, tai kelia ne mažiau diskusijų nei partinio patronažo konceptualizavimas. Vis dėlto, siekiant geriau suprasti šiame straipsnyje analizuojamą partinio patronažo konceptą, toliau bus pateikiami dažniausiai mokslinėje literatūroje randami gretutinių reiškinių apibrėžimai.

Klientelizmas bendriausia prasme reiškiasi vykstant tam tikrų gėrybių mainams tarp patrono ir kliento. Skirtini tokie klientelizmo elementai: dvipusis ryšys, abipusiškumas ir pasikartojimas [47, p. 6]. Kalbant apie politinių partijų vykdomą klientelizmą, derėtų vartoti partinio arba politinio klientelizmo terminus. Partiniame klientelizme, kaip ir partiniame patronaže, kolektyvinio patrono vaidmenį atlieka politinė partija [14, p. 9; 21, p. 5], klientelizmo atveju siekianti rinkiminės paramos. Svarbu pastebėti, kad, nors klientelizmas dažnai siejamas su tradicinėmis feodalinėmis bendruomenėmis, šis reiškinys aptinkamas ir išsivysčiusiose demokratinėse Vakarų valstybėse. Pažymėtina, kad klientelizmas nuolat transformavosi ir transformuojasi toliau [40, p. 7]. Kalbant apie partinio patronažo ir partinio klientelizmo skirtumus, svarbiausia tai, kad partinis patronažas laikomas vienu iš politinių partijų organizacinių ir valdymo išteklių [19, p. 2]. Klientelizmu partijos siekia užsitikrinti rinkiminę paramą, todėl klientelizmas laikytinas politinių partijų rinkiminiu ištekliumi. Kitas šiuos reiškinius atskiriantis aspektas yra viešųjų gėrybių, kurias politinės partijos teikia klientams, pobūdis. Apibrėžus partinį patronažą, ši sritis susiaurinama iki personalo sprendimų arba, kitaip tariant, darbo vietų viešajame sektoriuje. Klientelizmo atveju politinės partijos gali naudoti įvairius vyriausybinius kontraktus, lengvatas, privilegijas ir pan.

Politicizacija suprantama kaip valstybės valdymas ir sprendimų priėmimas naudojantis partiniais ir šališkais kriterijais [31, p. 4]. Anot Peterso ir Pierre'o,

politizacija – nuopelnais paremtų kriterijų pakeitimas politiniais kriterijais parenkant, išlaikant, paaukštinant, apdovanojant ir drausminant viešojo sektoriaus darbuotojus [35, p. 2]. Kaip jau minėta, politizacijos terminas būdingas viešojo administravimo dalykui ir tam tikri jo apibrėžimo elementai sutampa su partinio patronažo terminu. Vis dėlto reikia pastebėti, kad partinis patronažas susijęs su siaura viešosios politikos dalimi – viešojo sektoriaus personalo sprendimais, o politizacija dažnai suprantama kaip tam tikras valstybės valdymo būdas, santykių tarp politikų ir biurokratų išraiškos forma.

Valstybės užvaldymas – tai procesas, kurio metu įtakingos verslo grupės daro įtaką politikams tam, kad šie keistų valstybės teisinę ir reguliacinę sistemą verslininkams naudinga linkme [13, p. 2]. Valstybės užvaldymas susijęs su sisteminė verslo įtaka politikai, o ne pavieniais neteisėtais atvejais [33, p. 63]. Akivaizdus skirtumas nuo partinio patronažo yra tas, kad valstybę šiuo atveju išnaudoja verslo organizacijos, o politinės partijos tampa tarpininkėmis, už savo vaidmenį gaunančiomis tam tikrą atlygį.

Išskirtinas ir dar vienas būdas, kurį taikydamos politinės partijos išnaudoja valstybę, – privilegijų politika (angl. *Pork barrel*), kai valstybinis finansavimas arba tam tikri teisės aktai nukreipiami į geografiškai atskiriamą teritoriją, kurios ribos dažniausiai atitinka rinkiminės apylinkės ribas [45, p. 422]. Įdomu, tai, kad privilegijų politika gali būti pozicionuojama kaip politiko nuopelnas ir jo darbo įrodymas [21, p. 5], o kitus reiškinius – klientelizmą, politizaciją, partinį patronažą – linkstama nusišlepti. Privilegijų politika, kaip ir klientelizmas, laikoma partijos rinkiminiu ištekliumi. Be to, nuo partinio patronažo ją skiria tai, kad naudos gavėjais šiuo atveju tampa didelės žmonių grupės. Partinio patronažo atveju patronuojami pavieniai individai.

Nors korupcija nėra vienas iš šio straipsnio objektų, neįmanoma jos nepaminėti vien jau dėl to, kad korupcija yra bene dažniausiai vartojamas terminas ne tik mokslinėje literatūroje, bet ir žiniasklaidos priemonėse, kai kalbama apie valstybės išnaudojimą ir siekį iš jos pasipelnyti. Paprastai korupcija suprantama kaip piktnaudžiavimas valdžia siekiant asmeninės naudos [43, p. 2]. Svarbu paminėti, kad įvairios valstybės išnaudojimo formos paprastai vadinamos korupcinėmis: Hellman'as ir kt. valstybės užvaldymą laiko viena iš specifinių korupcijos formų [13, p. 3], Medard'as teigia, kad politinis patronažas ir klientelizmas tėra socialinių mainų korupcijos formos, o ne atskiri reiškiniai [1, p. 5–6], Aceituno-Montes'as ir Robles-Egea pastebi, kad patronažo ir klientelizmo praktikos dažnai yra ties legalumo riba, o ją peržengus tampa korupcinėmis [1, p. 5]. Singer'is teigia, kad korupcija ir klientelizmas yra sutampantys reiškiniai [43, p. 6–7]. Valstybės užvaldymą Karklins'as laiko viena iš pokomunistinių valstybių korupcijos formų [16, p. 24]. Nepaisant to, partinį patronažą nuo korupcijos skiria tai, jog korupcija laikoma išskirtinai neteisėtu reiškiniu, o partinis patronažas gali būti vykdomas laikantis galiojančių teisės aktų. Kitas aspektas, kuriuo skiriasi šie reiškiniai, yra nauda, kurią gauna politinės partijos ar politikai. Korupcijos atveju tai beveik visada susiję su tam tikra finansine ar materialine nauda, kita vertus, partinis patronažas dažniausiai

taikomas siekiant partijos organizacinių ar valdymo tikslų.

Analizuojant partinio patronažo ir klientelizmo ryšį su korupcija, derėtų ieškoti ne tiesioginių sąsajų, bet tirti klausimą, ar patronažinės ir klientelistinės praktikos nepaveikia modernios konstitucinės demokratijos principų, t. y. ar jos nesukuria sąlygų sisteminei korupcijai atsirasti, nepakerta visuomenės pasitikėjimo valdžios institucijomis [40, p. 19–20]? Klientelistinių ir patronažinių elementų buvimą politinėje sistemoje su galimybėmis atsirasti korupcijai ir siekti asmeninės naudos sieja ir Lietuvos autoriai [24, p. 208]. 2 lentelėje pateikiami partinio patronažo ir gretutinių reiškinių svarbiausi panašumai ir skirtumai. Tai gali palengvinti šių terminų vartojimą.

2 lentelė. Partinio patronažo ir gretutinių sąvokų panašumai ir skirtumai

	Partinis patronažas	Klientelizmas	Privilegijų politika	Valstybės užvaldymas	Korupcija
Valstybės ištekliai	Darbo vietos valstybinėse institucijose	Subsidijos, paskolos, darbo vietos viešajame sektoriuje	Viešosios gėrybės, įstatymai	Teisinė ir reguliacinė sistema	Viešieji sprendimai
Partijų tikslai	Institucijų ir sprendimų kontrolė, politinė parama	Rinkiminė parama	Rinkiminė parama	Naudos siekimas	Finansinė nauda
Naudos gavėjai	Bet kurie asmenys	Rinkėjai	Tam tikro regiono gyventojai	Verslo įmonės	Verslo įmonės, individai
Teisinis statusas	Legalu arba nelegalu	Legalu arba nelegalu	Legalu	Legalu arba nelegalu	Nelegalu

Šaltinis: sudaryta autoriaus pagal [21; 33].

Taigi visų reiškinių bendras bruožas yra tam tikros rūšies mainų buvimas. Politinės partijos, užsiimdamos viena iš šių veiklų, mainais į įvairius valstybės išteklius tikisi gauti tam tikrą naudą sau. Partijų motyvacija skiriasi: taikydamos klientelistines ir privilegijų politikos praktikas, politinės partijos siekia užsitikrinti politinę ir rinkiminę paramą, valstybės užvaldymo ir korupcijos atvejais siekiama finansinės arba kitokios materialinės naudos partijai ar jos nariams, partinis patronažas padeda užsitikrinti organizacinių ir valdymo išteklių turėjimą. Skirtingi yra ir ištekliai, kuriuos skirsto politinės partijos taikydamos skirtingas strategijas. Partinio patronažo atveju tai yra darbo vietos viešajame sektoriuje, klientelizmo atveju – viešosios gėrybės, kurias gauna individai ar jų grupės, privilegijų politikos atveju – įstatymai arba tikslinis finansavimas, nukreipiamas į tam tikrą teritoriją, užvaldant valstybę keičiami įstatymai ar reguliuojantys teisės aktai, korupcijos atveju naudojamosi viešųjų sprendimų galia. Naudos gavėjai taip pat skiriasi: partinio patronažo atveju įdarbinami gali būti bet kurie darbingo amžiaus asmenys, klientelizmas nukreiptas į rinkėjus, privilegijų politikos atveju naudą gauna tam tikro geografinio regiono gyventojai, valstybės užvaldymo ir korupcijos atvejais – verslo organizacijos.

Nevienodas ir šių reiškinių teisinis traktavimas: korupcija visada laikoma neteisėta, privilegijų politika, priešingai, laikoma teisėta, partinis patronažas, klientelizmas ir valstybės užvaldymas gali būti tiek teisėti, tiek neteisėti. Taigi partinio patronažo ir gretutinių reiškinių išskaidymas į atskirus elementus: valstybės išteklių pobūdį, partijų tikslus, naudos gavėjus ir teisinį statusą, naudingas siekiant pateikti šių reiškinių panašumus ir skirtumus. Tokia analizė padeda geriau suprasti, kas laikytina partinio patronažo praktikomis ir kas ne.

Išvados

1. Lietuvos socialinių mokslų kontekste partinis patronažas konceptualizuotinas kaip politinių partijų galia priimti personalo sprendimus viešajame sektoriuje. Tokia Kopecky'io ir kt. vartojamo apibrėžimo modifikacija patogi tuo, jog joje didžiausias dėmesys skirtinas trimis elementams, t. y. politinių partijų kaip kolektyvinio patrono vaidmeniui, specifiniam, su personalo valdymu susijusiam, politinių partijų galios išraiškos būdui, ir tam, kad partinio patronažo sprendimai atliekami viešajame sektoriuje. Būtent tai įgalina partinio patronažo reiškinių nesunkiai atskirti nuo kitų, jam artimų, reiškinių.

2. Svarbiausi partinio patronažo ir jam artimų reiškinių skirtumai yra šie: partinis patronažas yra politinių partijų organizacinis ir valdymo išteklius, o klientelizmas laikytinas rinkiminiu ištekliumi. Be to, partinis patronažas susijęs tik su personalo sprendimais. Klientelizmo atveju partijos disponuoja daug platesniu viešųjų gėrybių ratu. Politizacija gana glaudžiai susijusi su partiniu patronažu, tačiau politizacijos terminas labiau tinka viešojo administravimo disciplinai, nes susijęs su politikų ir biurokratų atskyrimo principu.

3. Partinio patronažo tyrimai susiję su tam tikru partijų politinės galios reiškimusi skirstant darbo vietas viešajame sektoriuje. Valstybės užvaldymas nuo partinio patronažo skiriasi tuo, jog verslas daro įtaką per sistemą valstybės politikai, o politinėms partijoms tenka iš esmės tarpininko tarp verslo ir valstybės vaidmuo. Privilegijų politika, kaip ir klientelizmas, skirta rinkiminei paramai gauti, todėl labai skiriasi nuo partinio patronažo. Galiausiai korupcija nuo partinio patronažo skiriasi tuo, kad ja dažniausiai siekiama finansinės ar kitokios naudos. Be to, korupcija laikoma neteisėta, o patronažiniai paskyrimai gali būti vykdomi laikantis teisės normų.

Literatūra

1. Aceituno-Montes, J. M., Robles-Egea, A. *An Impossible Democracy Political Clientelism and Corruption in Andalusia*. ECPR General Conference. Reykjavik, 2011.
2. Badger, S. et al. *Lexicon of Terms and Concepts in Public Administration, Public Policy and Political Science*. Winnipeg: Osnoy Publishers, 1998.
3. Bagdavičius, J. *Viešosios politikos terminų aiškinamasis žodynas*. Vilnius: Ciklonas, 2011.
4. Bealey, F. *The Blackwell Dictionary of Political Science*. Oxford: Blackwell Publishers,

- 2000.
5. Bearfield, D. A. What Is Patronage? A Critical Reexamination. *Public Administration Review*, 2009, p. 64–76.
 6. Bogušinskaitė, I., Nakrošis, V. Lietuvos vyriausybės įstaigų ir įstaigų prie ministerijų vadovų kaita ir politizacija. *Politologija*, 2014, Nr. 2(74), p. 38–67.
 7. Čeponytė, E. Lietuvos švietimo įstaigų politizacija: Vilniaus miesto ir Vilniaus rajono savivaldybių lyginamoji analizė. *Politologija*, 2014, Nr. 2 (74), p. 123–160.
 8. Ennser-Jedenastik, L. The Politics of Patronage and Coalition. How Parties Allocate Managerial Positions in State-Owned Enterprises. *Political Studies*, 2014, Vol. 62, No 2, p. 398–417.
 9. Gajduschek, G. Politicisation, Professionalisation, or Both? Hungary's Civil Service System. *Communist and Post-Communist Studies*, 2007, Vol. 40, p. 343–362.
 10. Grzymala-Busse, A. *Rebuilding Leviathan. Party Competition and State Exploitation in Post-Communist Democracies*. New York: Cambridge University Press, 2007.
 11. Grzymala-Busse, A. Political Competition and the Politicisation of the State in East Central Europe. *Comparative Political Studies*, 2003, Vol. 36, No 10, p. 1123–1147.
 12. Gwiazda, A. Party Patronage in Poland: The Democratic Left Alliance and Law and Justice Compared. *East European Politics and Societies*, 2008, Vol. 22, p. 802–827.
 13. Hellman, J. S., Jones, G., Kaufmann, D. *Seize the State, Seize the Day*. ABCDE Conference. Washington: D.C., 2000.
 14. Hopkin, J. *Conceptualizing Political Clientelism: Political Exchange and Democratic Theory*. APSA Annual Meeting Philadelphia, USA, 2006.
 15. Juralavičienė, J., Galvanauskaitė, E. Teoriniai ir praktiniai viešojo administravimo politizacijos aspektai. *Viešoji politika ir administravimas*, 2007, Nr. 19, p. 98–108.
 16. Karklins, R. Typology of Post-Communist Corruption. *Problems of Post-Communism*, 2002, Vol. 49, No 4, p. 22–32.
 17. Kaulakienė, A. et al. *Tarptautinių žodžių žodynas*. Vilnius: Alma littera, 2013.
 18. Kazakevičius, G. Lojalumo struktūros įtaka Lietuvos viešojo sektoriaus politizacijai. *Politologija*, 2014, Nr. 2(74), p. 161–197.
 19. Kopecky, P., Mair, P. Party Patronage in Contemporary Europe. *EUI Working Paper RSCAS*, No 41, 2011.
 20. Kopecky, P., Mair, P., Spirova, M. *Party Patronage and Party Government in European Democracies*. Oxford: Oxford University Press, 2012.
 21. Kopecky, P., Scherlis, G., Spirova, M. Conceptualizing and Measuring Party Patronage. *Political Concepts, Committee on Concepts and Methods Working Paper Series*, 2008.
 22. Kopecky, P., Spirova, M. „Jobs for the Boys“? Patterns of Party Patronage in Post-Communist Europe. *West European Politics*, 2011, Vol. 34, No 5, p. 897–921.
 23. Kristinsson, G. H. Patronage and Public Appointments in Iceland. *ECPR Joint Session of Workshops*. Nicosia, Cyprus, 2006.
 24. Krupavičius, A., Lukošaitis, A. *Lietuvos politinė sistema: sąranga ir raida*. Kaunas: Poligrafija ir informatika, 2004.
 25. Laurišonytė, N. Lietuvos valstybės valdomų įmonių vadovų politizacija. *Politologija*,

- 2014, Nr. 2(74), p. 68–95.
26. Likaitė, D. Politizuoti(s) ar ne(si)politizuoti? Lietuvos asmens sveikatos priežiūros įstaigų vadovų atvejais. *Politologija*, 2014, Nr. 2(74), p. 96–122.
 27. Meyer-Sahling, J.-H. The Rise of the Partisan State, Parties, Patronage and Ministerial Bureaucracy in Hungary. *Journal of Communist Studies and Transition Politics*, 2006, Vol. 22, No 3, p. 274–297.
 28. Meyer-Sahling, J.-H., Veen, T. Governing the Post-Communist State: Government Alternation and Senior Civil Service Politicisation in Central and Eastern Europe. *East European Politics*, 2012, Vol. 28, No 1, p. 4–22.
 29. Mikkelsen, K. S. In Murky Waters: A Disentangling of Corruption and Related Concepts. *Crime, Law and Social Change*, 2013, No 60, p. 357–374.
 30. Muller, W. Party Patronage and Party Colonization of the State. In: Katz, R. S., Crotty, W. J., *Handbook of Party Politics*. London: SAGE Publications, 2005, p. 189–195.
 31. Nakrošis, V., Lietuvos viešojo sektoriaus organizacijų vadovų kaita ir politizacija. *Politologija*, 2014, Nr. 2(74), p. 3–37.
 32. Nakrošis, V., Gudžinskas, L. Party Patronage and State Politicisation in The Post-Communist Countries of Central and Eastern Europe: A Game Theory Approach. *The NISPAcee Journal of Public Administration and Policy*, 2012/2013, Vol. 2, p. 89–120.
 33. Paliduskaitė, J., Ibenskas, R. Valstybės užvaldymas Lietuvoje: priežastys ir formos. *Viešoji politika ir administravimas*, 2007, Nr. 21, p. 61–74.
 34. Papakostas, A. *Why is There no Clientelism in Scandinavia? A Comparison of the Swedish and Greek Sequences of Development*. SCORE Rapportserie, 1999.
 35. Peters, B. G., Pierre, J. *Politicization of the Civil Service in Comparative Perspective: The Quest for Control*. London: Routledge, 2004.
 36. *Politikos mokslų enciklopedinis žodynas*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2007.
 37. Rakuševičius, R. *Politologijos žodynas-žinynas*. Vilnius: Žygimantų spaustuvė, 2003.
 38. Rybar, M. Powered by the State: The Role of Public Resources in Party-Building in Slovakia. *Journal of Communist Studies and Transition Politics*, 2006, Vol. 22, No 3, p. 320–340.
 39. Robinson, J. A., Verdier, T. The Political Economy of Clientelism. *The Scandinavian Journal of Economics*, 2013, Vol. 115, No 2, p. 260–291.
 40. Roniger, L. Political Clientelism, Democracy and Market Economy. *Comparative Politics*, 2004, Vol. 36, No. 3, p. 353-375.
 41. Roper, S. D. The Influence of Party Patronage and State Finance on Electoral Outcomes: Evidence from Romania. *Journal of Communist Studies and Transition Politics*, 2006, Vol. 22, No 3, p. 362–382.
 42. Sajo, A. Corruption, Clientelism, and the Future of Constitutional State in Eastern Europe. *East European Constitutional Review*, 1998, Vol. 7, No 2, p. 37-42.
 43. Singer, M. M. *Buying Voters with Dirty Money: The Relationship between Clientelism and Corruption*. Annual meeting of the American Political Science Association. Toronto, Canada, 2009.
 44. Szczerbiak, A. State Party Funding and Patronage in Post-1989 Poland. *Journal of Communist Studies and Transition Politics*, 2006, Vol. 22, No 3, p. 298–319.

45. *The Concise Oxford Dictionary of Politics*. Oxford: Oxford University Press, 2009.
46. Vaitkevičiūtė, V. *Tarptautinių žodžių žodynas*. Vilnius: Žodynas, 2007.
47. Varraich, A. Corruption: An Umbrella Concept. *QoG Working Paper Series*, 2014, No 4, p. 353–375.
48. Volintiru, C. The Exploitative Function of Party Patronage: Does it Serve the Party's Interest? *East European Politics*, 2015, Vol. 31, No 1, p. 39–55.
49. Weingrod, A. Patrons, Patronage, and Political Parties. *Comparative Studies in Society and History*, 1968, Vol. 10, No 4, p. 377–400.

Aurimas Zaremba

Conceptualization of Party Patronage

Abstract

The paper focuses on the conceptualization of party patronage. The analysis of the usage of the term party patronage reveals several challenges: scholars from different fields use different definitions of party patronage, in addition some phenomena can be described by different concepts making it difficult to compare data from different surveys or analysis. Furthermore the term itself must be revised continuously as it can become out dated due to changing aspects of party patronage in modern world. To clarify the usage of term party patronage it is important to define contiguous phenomenon such as clientelism, politicization, state capture, pork barrel and corruption. Hence this paper suggests slightly modified conceptualization used by Kopecky et al.: party patronage as power of political parties to make personnel decisions in the public sector for Lithuanian social sciences. Party patronage is defined by three dimensions: who makes the decision, what are the decisions and where those decisions are made? In case of party patronage political parties acts as collective patrons and they make decisions of the personnel matter (hiring, promoting and transferring of public servants) in public sector. This conceptualization enables to show differences between party patronage and contiguous phenomenon. In short clientelism should be understood as an electoral resource of the political party, while party patronage should be understood as an organizational and governmental resource. Concept of politicization is closely connected to party patronage, however politicization is more suitable for public administrative studies as it is directed to the separation of bureaucrats and politicians while party patronage in political science puts attention on the political power of parties to make personal decisions. State capture is defined as systematic influence of business to government in order to obtain favorable legal and regulatory decisions. Pork barrel politics means direction of funding and legislation towards certain constituency or geographical region. Corruption should be understood as abuse of authority and power for personal gain.

Aurimas Zaremba – Kauno technologijos universiteto, Socialinių, humanitarinių mokslų ir menų fakulteto, Viešosios politikos ir administravimo instituto sociologijos doktorantas.

E. paštas: aurimas.zaremba@ktu.lt

Aurimas Zaremba – PhD student of Sociology at the Institute of Public Policy and Administration, Faculty of Social Sciences, Arts and Humanities, Kaunas University

of Technology.

E-mail: aurimas.zaremba@ktu.lt

Straipsnis įteiktas redakcijai 2016 m. gegužės mėn.; recenzuotas; parengtas spaudai 2016 m. rugpjūčio mėn.